

HET ROZENWONDER VAN DEN HEILIGEN FRANCISCUS

DOOR

R. S. TJADEN MODDERMAN.

»Geen rozen zonder doornen» zegt een in vele talen bekend spreekwoord.

Houdt men zich evenwel aan de in de plantkunde gebruikelijke terminologie, dan zijn er juist omgekeerd geen rozen met doornen. Wel hebben genoemde planten doorgaans scherpe aanhangsels, door de botanici *stekels* geheeten, doch echte doornen, vervormde takken of bladdeelen, zijn dit niet.

Doch ook al neemt men het woord in den zin der volkstaal, daaronder dus ook de stekels der plantkundigen begrijpende, dan geldt toch ook nog in deze opvatting van bovengenoemde zegswijze, dat een spreekwoord niet altijd een waar woord is. Want, naar prof. HUGO DE VRIES mij schrijft, die de vriendelijkheid had mij dienaangaande voor te lichten, zijn geheel of nagenoeg geheel onbewapende rozen wel is waar zeer zeldzaam, maar toch niet volslagen onbekend. »Hiertoe kan men b.v. de *Rosa centifolia inermis* »rekenen, een gewone tuin roos, die op stengels, takken en bladeren geen stekels draagt en op de bloemstelen slechts hier en daar »een enkelen stekel.»

Wat mij, leek op botanisch gebied, tot het bespreken van deze kwestie bracht, is de volgende reisherinnering, die mij merkwaardig genoeg voorkwam om haar hier mee te deelen, »omdat het een naar het schijnt ten onzent onbekend geval betreft en »omdat de lijst van onbewapende variëteiten nog zeer klein is.»

Dit voorjaar in Italië reizende, bezocht ik Assisi, een Umbrisch stadje, dat, gelijk vele andere onder de kleinere Italiaansche steden, zoowel uit het oogpunt van natuur als dat van kunst een bezoek overwaard is. Wat het eerste betreft, biedt het door zijn schilderachtige ligging op een berghelling een rijke keuze van bekoorlijke uitzichten aan en wat kunst aangaat, behalve een antieken Minerva-tempel — indertijd door GOETHE zeer bewonderd — bezit het verscheidene fraaie kerken, waaronder vooral de s. FRANCESCO met aangebouwd klooster de aandacht trekt. Jammer evenwel, dat de slechte verlichting in de beneden-kerk — 't zijn eigenlijk twee boven elkander gebouwde kerken — de bezichtiging van de beroemde fresco's van GIOTTO zeer bemoeilijkt. De meesten van deze laatsten zijn allegorische voorstellingen uit het leven van den stichter der Franciscaner-orde. Trouwens geheel Assisi is vol herinneringen aan dezen merkwaardigen man, die hier in 1182 geboren werd en 't grootste gedeelte van zijn leven doorbracht.

In de vlakte, ongeveer drie kwartier van de stad en nabij het spoorwegstation, staat de fraaie kerk *S. Maria degli Angeli*, door paus PIUS V in 1569 gesticht. Zeer eigenaardig dient zij als stulp voor de oude bidkapel (de zoogenoemde *Portiuncula*) van s. FRANCISCUS. Deze staat midden onder den koepel en is in 1829 met een fresco van OVERBECK versierd, de verschijning van MARIA met engelen aan s. FRANCISCUS voorstellend. Bij de aardbeving van 1832, die schip en koor geducht havende, is de bidkapel ongedeerd gebleven. De kerk omvat voorts, aan 't einde van het rechter langschip, de rozenkapel, ter plaatse waar vroeger de hut van den heilige stond en waarin deze 4 Oct. 1226 stierf. Die kapel heet naar den aangrenzenden rozentuin, dien de ons vergezellende Franciscaner, een opgeruimde jonge Elsasser, door een raam van een zijgang aanwees. Volgens de overlevering dankt die tuin zijn oorsprong aan de volgende wonderbare gebeurtenis.

Ter bestrijding van aanvechtingen des vleesches, was de heilige FRANCISCUS gewoon zich met zijn naakt lichaam in distelstruiken om te wentelen. Doch eens, toen hij hierdoor geheel met bloed overdekt was, werd hij door een hemelsch licht beschenen. De distels verdwenen en maakten plaats voor rozenstruiken, terwijl engelen hem naar de bidkapel droegen, waar hem geheele aflat van zonden ten deel viel. De genoemde rozen nu, die nog steeds op dezelfde plaats groeien, zijn geheel zonder stekels en hebben bovendien de bijzonderheid, dat

de blaadjes bruine vlekken vertoonen, alsof ze bespat waren met het bloed van s. FRANCISCUS.

De monnik, die dat alles op overtuigden toon meedeelde, was blijkens zijn gesprekken een man van algemeene ontwikkeling. Aan een paar woorden tusschen mij en mijn reisgenootte gewisseld, erkende hij onmiddellijk onzen landaard, wat hem aanleiding gaf te vragen hoe de naam van dr. KUYPER moest worden uitgesproken: »l'éminent Ministre protestant».

Op mijn vraag of men die rozen ook elders kon kweeken met behoud harer eigenschappen, luidde het antwoord dat dit meermalen beproefd was, doch dat de doornen dan spoedig terugkwamen. Het speet mij naderhand geen verlot gevraagd te hebben om de rozenstruiken van nabij te bezien, doch op dat oogenblik hechtte ik er weinig gewicht aan. Ook drong de tijd, aangezien wij met den eerstkomenden trein naar het naburige Perugia wilden vertrekken. Nu is wel is waar de Italiaansche spoorwegdienst, met uitzondering van de exprestreinen, weinig stipt, doch daarop rekenen kan men niet en zelfs gebeurt het wel eens, dat een gewone trein op tijd aankomt en vertrekt.

De rozentuin is niet groot: wellicht een meter of zes lang en ongeveer half zoo breed. De planten zagen er niet al te gezond uit, ze waren nauwelijks 2—3 voet hoog en slechts hier en daar zag men een enkelen knop. Toch was het reeds 11 Mei en stonden om en in Assisi de rozen, meestal van meer dan manshoogte, overal in vollen bloei. Wellicht hadden de heilige rozen te weinig lucht en licht, want het tuintje was door hooge muren ingesloten. Voorts stonden de struiken zeer dicht opeen en zal denkelyk, door het eeuwen achtereen groeien op denzelfden bodem, gebrek aan assimileerbare minerale stoffen ontstaan zijn. Want de bladen blijven niet dan bij uitzondering liggen. De pelgrims, die hier ter bedevaart komen, en dat zijn er velen, krijgen allen eenige mede, geplakt op karton, waarop een korte beschrijving van het rozenwonder gedrukt staat. Ook wij kregen zulk een aandenken mee, waarvan de rozenblaadjes duidelyk roodbruine vlekken vertoonen, die overigens daarop ook ten onzent wel gezien worden.

Is er verband tusschen het gemis van stekels aan deze rozen en haar schraal voortkomen op dezen door eeuwen lang voortgezette cultuur uitgeputten bodem, die bovendien door hooge muren is

ingesloten? Ik voor mij ben geneigd dit aan te nemen en dit te eer, omdat, naar 't zeggen van den monnik, de rozen na verplanting en dus hoogstwaarschijnlijk daardoor in gunstiger omstandigheden komende, na korten tijd de gewone stekels terugkrijgen. Zoo dit juist is, dan is het opmerkelijk, dat bij de kwijnende rozen juist die organen geheel verdwijnen, welke het minst noodig zijn voor haar voortleven. Overigens zou men zich door de proef kunnen overtuigen of het mogelijk is onbewapende rozen te verkrijgen, door ze lang achtereen op denzelfden bodem te kweken onder dezelfde ongunstige omstandigheden, als waarin de heilige rozen te Assisi gekweekt worden.

Den Haag, Sept. 1904.